

BARN-OCH
GRUNDSKOLENÄMNDENKommunrevisionen
Täby kommun

Yttrande avseende revisorernas granskning av kommunens arbete med elever i behov av särskilt stöd

Sammanfattning

Revisorerna har granskat hur barn- och grundskolenämnden som huvudman för grundskolan, genom sin styrning och uppföljning säkerställer att arbetet med elever i behov av särskilt stöd sker enligt skollagens krav och beslutade interna riktlinjer samt vilka insatser som vidtas.

Den sammanfattade bedömningen utifrån granskningens syfte är att barn- och grundskolenämnden genom sin styrning och uppföljning huvudsakligen säkerställer att barn i behov av särskilt stöd får det. Huvudmannen har tagit fram tydliga rutiner och stödmaterial i syfte att säkerställa att elever i behov av särskilt stöd får behovet tillgodosett i enlighet med skollag, styrdokument och allmänna råd. Därutöver lämnar revisorerna ett antal rekommendationer till barn- och grundskolenämnden.

Synpunkter

KPMG har av Täby kommuns internrevisorer fått i uppdrag att granska hur barn- och grundskolenämnden som huvudman för grundskolan, genom sin styrning och uppföljning säkerställer att arbetet med elever i behov av särskilt stöd sker enligt skollagens krav och beslutade interna riktlinjer samt vilka insatser som vidtas. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Den sammanfattade bedömningen utifrån granskningens syfte är att barn- och grundskolenämnden genom sin styrning och uppföljning huvudsakligen säkerställer att barn i behov av särskilt stöd får det. Huvudmannen har tagit fram tydliga rutiner och stödmaterial i syfte att säkerställa att elever i behov av särskilt stöd får behovet tillgodosett i enlighet med skollag, styrdokument och allmänna råd. Därutöver lämnar revisorerna ett antal rekommendationer till barn- och grundskolenämnden.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderar revisionen barn- och grundskolenämnden att:

1. tillse att elever i behov av särskilt stöd får det särskilda stöd de behöver (3 kap. 7 § 3 st SkoL). Det gäller till exempel nyanlända elever som bedöms vara i behov av undervisning i annat sammanhang än den ordinarie skolan.
2. säkerställa att resurser fördelas efter elevernas förutsättningar och behov så att enheternas verksamhet kan bedrivas inom ram.
3. följa upp samverkan med andra myndigheter, såsom socialtjänsten, och vid behov vidta åtgärder.
4. säkerställa att åtgärder vidtas och dokumenteras då brister eller avvikelser identifieras i det systematiska kvalitetsarbetet.

Revisionen önskar att barn-och grundskolenämnden ger ett yttrande över granskningens slutsatser senast den 15 december 2022.

Barn-och grundskolenämndens kommentarer på revisorernas rekommendationer

1. Revisorerna rekommenderar barn-och grundskolenämnden att
tillse att elever i behov av särskilt stöd får det särskilda stöd de behöver (3 kap. 7 § 3 st SkoL). Det gäller till exempel nyanlända elever som bedöms vara i behov av undervisning i annat sammanhang än den ordinarie skolan.

Barn-och grundskolenämndens bedömning är att i Täbys kommunala skolor får elever med behov av särskilt stöd behovet tillgodosett. Som huvudman för den kommunala grundskolan följer barn-och grundskolenämnden kontinuerligt upp identifierade behov inom verksamheten och vidtar åtgärder inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

För elever som riskerar att inte nå de mål som minst ska uppnås beslutar rektor om extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Om det inte räcker med extra anpassningar beslutar rektor om särskilt stöd. Särskilt stöd är insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjliga att genomföra för lärare inom ramen för den ordinarie undervisningen.

I november 2021 beslutade barn- och grundskolenämnden om att införa ett strukturbidrag för elever folkbokförda i Täby kommun och inskrivna i grundskola och förskoleklass i fristående resursskolor som begränsar sitt mottagande till elever i behov av särskilt stöd och motsvarande inom egen regi. Bidraget utgör en kompletterande del av grundbeloppet med syfte att säkra kvalitet och likvärdighet i undervisningen för elever i behov av särskilda stödinsatser.

Strukturbidraget har gett verksamheten förutsättningar för organisering i mindre undervisningssammanhang i form av kommungemensamma grupper för de elever med de mest omfattande behoven och som bedöms ha behov av undervisning i annat sammanhang än den ordinarie skolan. Två kommungemensamma grupper startade under vårterminen 2022 och ytterligare en startade under höstterminen 2022. Mottagande sker efter ansökan av vårdnadshavare och ansökan behandlas och beslutas via central administration.

De kommungemensamma grupperna möjliggör för elevernas undervisning utifrån deras individuella behov och förutsättningar till lärande. I verksamheten finns förutom lärare specialpedagogisk kompetens och resursassistenter, dels för undervisning, dels för stöd i socialt samspel och kommunikation. Den samlade kompetensen syftar till att tillsammans med elevhälsan arbeta förebyggande och hälsofrämjande med att stödja eleverna att uppnå grundskolans kunskapskrav och kunskapsmål.

I Täby kommun erbjuds sedan den 1 januari 2021 elever i åk 6-9 med kort eller bristande skolbakgrund från hemlandet undervisning i förberedelseklass under ett till två år för att ges bättre förutsättningar att komma in i det svenska skolsystemet och få extra undervisning i svenska som andraspråk. I den särskilda undervisningsgruppen genomförs initiala kartläggningar av elevers kunskapsnivå som leder till individuellt anpassade åtgärdsprogram vilka följs upp omformuleras av specialutbildade lärare. För nyanlända elever som inte har behov av förberedelseklass tillämpas stödinsatser som anges i skollagen inom ramen för elevens individuella utvecklingsplan och eventuella åtgärdsprogram, såsom anpassad timplan och studiehandledning på modersmålet.

Undervisning i svenska som andraspråk (SvA) anordnas för alla elever som är i behov av det. I Täby kommun var det 34 elever från kommunala

skolor som betygsattes i SvA läsåret 2020/2021. Andelen elever med lägst betyg E i svenska som andraspråk i årskurs 9 i Täbys kommunala skolor har ökat med 24 procentenheter sedan 2018/2019 och från plats 17 till plats 4 bland kommunerna i Stockholms län. Utvärdering av resultaten pekade på behov av kompetensutvecklingsinsatser kopplade till planering, genomförande och uppföljning av undervisning det vill säga så kallad *bedömarkompetens*. Efter genomförda kompetensutvecklingsinsatser och förbättrade resultat bedöms inte längre svenska som andraspråk vara ett utvecklingsområde.

Anpassad undervisning och särskilt stöd sker ibland i andra lokaler, så som grupprum eller i halvklassrum. I de kommunala grundskolorna finns ungefär ett grupprum per klass. Det finns en överkapacitet av skolplatser inom den egna regin till följd av att vissa skolor har ett lågt elevantal och låga klassdelningstal i förhållande till skolans kapacitet, varför lokaltillgången bedöms vara tillräcklig för att möjliggöra en god och tillgänglig studiemiljö.

2. Revisorerna rekommenderar barn-och grundskolenämnden att

säkerställa att resurser fördelas efter elevernas förutsättningar och behov så att enheternas verksamhet kan bedrivas inom ram.

Huvudmannen fördelar resurser efter elevernas förutsättningar och behov. I kommunens verksamhetsplan beslutas om nämndernas budgetramar. I december beslutar nämnden om hur nämndens budget ska fördelas inom angiven ram. I december beslutar också nämnden om elevpengens storlek, vilken utgår från de givna budgetramarna beslutade i verksamhetsplanen.

Budgeten för kommunens skolor i egen regi arbetas fram utifrån att verksamheten i egen regi totalt ska finansieras med olika former av elevpeng (grundbelopp, tilläggsbelopp, strukturbidrag, nyanländpeng) och bidrag. Skolorna inom egen regi har olika förutsättningar beroende på elevantal och personalkostnader, där personalkostnader kan variera beroende av antal nyanställda lärare och specialkompetenser som rekryteras för skolans särskilda inriktningar och behov. Därför kan vissa enheter gå med underskott medan andra enheter ska gå med överskott. Detta kan variera mellan åren beroende på skolenheternas förutsättningar varje år.

I tydliggörande syfte redogörs de delar som finns med i skolornas budgetar nedan:

Skolorna tilldelas ett grundbelopp (peng) för varje elev som är inskriven i verksamheten och beloppet är lika för alla elever i en viss årskurs. Grundbeloppet omfattar ersättning för undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider, administration samt lokalkostnader. Nivån på grundbeloppet utgår från tilldelad ram i verksamhetsplanen som beslutas av kommunfullmäktige.

För elever som antagits i en kommungemensam resursgrupp utbetalas ett strukturbidrag. Strukturbidraget utgår med ett fast belopp till samtliga elever oavsett årskurs och utgör en kompletterande del av grundbeloppet med syfte att säkra kvalitet och likvärdighet i undervisningen för elever i behov av särskilda stödinsatser.

Skolan kan erhålla en nyanlämpeng under elevens första skolår i Sverige. Ersättningen ska täcka skolans kostnader för extra lärarresurser utöver den ordinarie undervisningen. Nyanlämpingen måste ansökas om av skolan och ersättningsnivån beror på i vilken årskurs eleven går.

För de elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd kan skolan efter ansökan erhålla en extra resurstilldelning (tilläggsbelopp). Denna ersättning är individuellt bestämd utifrån elevens behov.

Kommunen har en skyldighet att erbjuda lovskola för elever i årskurs 8 som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram samt för elever i årskurs 9 som inte har blivit behöriga till ett sådant. För elever som deltar i lovskola erhåller skolan en ersättning i form av ett tilläggsbelopp, vilket utgår med samma belopp oavsett årskurs.

Riktade statsbidrag söks kontinuerligt av huvudmannen och anpassas efter verksamhetens behov. Exempel på sådana statsbidrag föregående läsår är statsbidraget för Likvärdig skola och det tillfälliga statsbidraget Skolmiljarden. Statsbidraget för Likvärdig skola har främst fördelats till skolorna utifrån antal elever och riktas till att användas för personalförstärkande åtgärder för att möjliggöra exempelvis mindre undervisningssammanhang, en viss del avser förstärkning för att uppnå likvärdighet för de skolor som bedriver kommungemensamma grupper för de elever med de mest omfattande behoven. Ett annat exempel på statsbidrag som bidrar till likvärdighet är statsbidrag för Personalförstärkning inom elevhälsan.

3. Revisorerna rekommenderar barn-och grundskolenämnden att *följa upp samverkan med andra myndigheter, såsom socialtjänsten, och vid behov vidta åtgärder.*

Täby kommun bedriver ett aktivt samverkansarbete med flera olika aktörer i syfte att skapa en helhet kring kommunens barn och unga. Uppföljning och utvärdering av samverkansarbetet sker årligen och åiterrapporteras i delårs- och i årsredovisningen.

I Täby kommun finns en lokal överenskommelse (Samverkan kring barn och elever i behov av särskilt stöd - BUS) mellan verksamhetsområde social omsorg, enheten för central elevhälsa, barn-och ungdomspsykiatri, habilitering och barnavårdscentral. Målet med överenskommelsen är att genom samverkan säkerställa att barn i behov av särskilt stöd får de insatser de behöver och har rätt till och inte hamna mellan parternas ansvarsområden. Möten sker löpande i syfte att utveckla rutiner och arbetssätt för att skapa en helhet kring kommunens barn och unga.

Enligt lag ska en SIP (samordnad individuell plan) tas fram när en person har behov av olika insatser som behöver samordnas från minst två huvudmän, exempelvis socialtjänsten, skolan och hälso-sjukvården. Enligt lag är det professionella inom socialtjänst samt hälso- och sjukvård som har en skyldighet att informera om och sammankalla till SIP-möte när behov upptäcks, i Täby kommun kan också rektor och elevhälsa initiera en SIP. Utifrån förslag i BUS-samverkan har en SIP-samordnare anställts, finansierad av statsbidraget "medel för att främja psykisk hälsa". Samordnarens roll är att systematisera, sammankalla, kartlägga och strukturera den samverkan som bedrivs kring barn och unga.

Under 2022 inleddes en nämndöverskridande kompetensutvecklingsinsats mellan verksamhetsområde utbildning, verksamhetsområde social omsorg och den centrala elevhälsan. Insatsen syftar till att främja samverkan mellan kommunens verksamheter för att stötta den enskilda eleven.

4. Revisorerna rekommenderar barn-och grundskolenämnden att *säkerställa att åtgärder vidtas och dokumenteras då brister eller avvikelser identifieras i det systematiska kvalitetsarbetet.*

Barn-och grundskolenämnden bedriver, som huvudman för verksamheten, ett systematiskt kvalitetsarbete i grundskolan som dokumenteras i enlighet med gällande lagstiftning.

Kvalitetsarbetet följer en modell som bygger på ständiga förbättringar av verksamheten. Genom systematisk uppföljning av nuläge till önskat läge följs verksamheten upp. Nulägesbedömningen utgår från frågan *var är vi?* och nytt mål sätts för verksamheten, *var ska vi?* Till målet kopplas aktiviteter, *hur gör vi?*, samt indikatorer vilka kontinuerligt följs upp under året, *hur blev det?*

Kvalitetssnurren tillämpas löpande under året i takt med att resultat presenteras i verksamheten. På enhetsnivå följer skolorna upp nämndens mål, gemensamt prioriterade områden samt enhetens lokalt identifierade utvecklingsbehov. Huvudmannen summerar skolenheternas arbete i en årlig kvalitetsrapport med slutsatser inför kommande läsårs prioriteringar. Vidare genomför huvudmannen kvalitetsdialoger med respektive skolenhet.

I verksamhetsplanen, som kommunfullmäktige beslutar om, framgår riktlinjer för det fortsatta kvalitetsarbetet i form av gemensamt prioriterade områden. Planerade åtgärder framgår i de kvalitetsplaner som respektive skola upprättar årligen utifrån verksamhetsplanen och de lokala förutsättningar som råder. Vidare sker egenkontroll av den egna verksamheten i form av uppföljning av inkomna klagomål, anmälningar till Skolinspektionen och anmälningar av bristande särskilt stöd.

Inom ramen för barn-och grundskolenämndens interna kontrollplan år 2022 kontrolleras att elever med behov av särskilt stöd uppmärksammas. Kontroll genomförs av antal inspektionsärenden där Täby kommun får kritik i sitt arbete avseende särskilt stöd. Vid delårets kontroll hade det inte förekommit några inspektionsärenden avseende Täby kommuns arbete med särskilt stöd.